

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

III. ÚS 72/2025-39

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu Roberta Šorla a sudcov Ivana Fiačana a Martina Vernarského (sudca spravodajca) v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľky [REDACTED], [REDACTED], [REDACTED], zastúpenej HUSAR AND PARTNERS S.R.O., Vojenská 14, Košice, proti rozsudku Krajského súdu v Košiciach sp. zn. 2Co/214/2021 z 24. marca 2022 a uzneseniu Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 7Cdo/200/2022 z 30. septembra 2024 takto

r o z h o d o l :

1. Uznesením Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 7Cdo/200/2022 z 30. septembra 2024 **bolo porušené** základné právo sťažovateľky na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky a jej právo na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd.
2. Uznesenie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 7Cdo/200/2022 z 30. septembra 2024 **zrušuje a vec vracia** Najvyššiemu súdu Slovenskej republiky na ďalšie konanie.
3. Ústavnú sťažnosť proti rozsudku Krajského súdu v Košiciach sp. zn. 2Co/214/2021 z 24. marca 2022 **odmieta**.
4. Najvyšší súd Slovenskej republiky **je povinný** nahradiť sťažovateľke trovy konania **902,96 eur** a zaplatiť ich jej právnomu zástupcovi do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto rozhodnutia.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavná sťažnosť

1. Sťažovateľka sa ústavnou sťažnosťou doručenou ústavnému súdu 13. januára 2025 domáha vyslovenia porušenia svojho základného práva na nedotknuteľnosť obydlia zaručeného čl. 21 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“), základného práva na súdnu ochranu zaručeného

čl. 46 ods. 1 ústavy a práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) rozhodnutiami všeobecných súdov označenými v záhlaví tohto nálezu. Sťažovateľka navrhuje napadnuté rozhodnutia zrušiť a vec vrátiť na ďalšie konanie. Žiada aj o odklad vykonateľnosti napadnutého rozsudku krajského súdu.

2. Ústavný súd uznesením č. k. III. ÚS 72/2025-14 zo 6. februára 2025 ústavnú sťažnosť prijal na ďalšie konanie v celom rozsahu a odložil vykonateľnosť napadnutého rozsudku krajského súdu.

II.

Skutkové východiská

3. Okresný súd Košice I (ďalej len „okresný súd“) o žalobe Bytového podniku mesta Košice, s. r. o., Južné nábrežie 13, Košice (ďalej len „žalobca“), rozhodol rozsudkom sp. zn. 27C/17/2020 z 27. mája 2021 tak, že uložil žalovanému 1 a sťažovateľke ako žalovanej 2 povinnosť vypratať byt do 30 dní odo dňa zabezpečenia náhradného ubytovania. Dospel k záveru, že žalobca je správcom predmetného bytu, ktorý je vo vlastníctve mesta Košice na základe zmluvy o výkone správy majetku mesta Košice. Byt užívajú žalovaní bez právneho titulu, keďže im bola daná výpoveď z nájmu bytu z dôvodu, že hrubo porušili svoje povinnosti vyplývajúce z nájmu bytu neplatením nájomného a úhrad za poskytované plnenia spojené s užívaním bytu za čas dlhší ako 3 mesiace. Vzhľadom na doručenie výpovede obom žalovaným (19. decembra 2013 a 8. januára 2014) výpovedná lehota uplynula 30. apríla 2014.

4. Na odvolanie sťažovateľky krajský súd napadnutým rozsudkom prvoinštančný rozsudok okresného súdu potvrdil. K namietanému nedostatku aktívnej vecnej legitímácie žalobcu krajský súd uviedol, že zo zmluvy o výkone správy majetku mesta je žalobca ako správca oprávnený a povinný v mene a na účet vlastníka vyhotovovať a podpisovať žaloby o vypratanie bytov patriacich mestu a zastupovať ho vo všetkých konaniach súvisiacich s vyprataním. Zároveň podľa zmluvy správca vykonáva správu samostatne vo vlastnom mene. Mesto Košice ako vlastník bytu teda správu svojho majetku delegovalo na žalobcu, a to vrátane podávania žalôb o vypratanie bytu, žalobca je teda vecne aktívne legitimovaný v spore. Podľa názoru krajského súdu neobstojí ani argumentácia sťažovateľky o nutnosti zamietnuť žalobu pre výkon práv v rozpore s dobrými mravmi. Bola totiž splnená zákonná podmienka dania výpovede z nájmu bytu, čo sťažovateľka ani nenamietala, a dlh na nájomnom a platbách za služby spojené s užívaním bytu aj bez penále predstavoval vysokú čiastku. To, že v priebehu času bola istina splatená aj s časťou sankcií (aj v exekučných konaniach), ešte nezakladá záver, že je v rozpore s dobrými mravmi súdne uplatnenie práva na vypratanie bytu. V posudzovanom prípade totiž nejde o situáciu, keď žalovaní ako nájomcovia neplatili nájomné len krátky čas nad dobu 3 mesiace a po doručení výpovede z nájmu bytu hneď dlh uhradili. Výpoveď z nájmu bytu nebola určená za neplatnú, mesto Košice odoprelo opätovne so sťažovateľkou uzavrieť novú nájomnú zmluvu, a tak žalovaní byt užívajú bez právneho dôvodu. Napokon ako nedôvodnú vyhodnotil krajský súd aj námietku nesprávneho posúdenia fikcie doručenia výpovede z nájmu bytu sťažovateľke.

5. Sťažovateľka podala proti rozsudku krajského súdu dovolanie podľa § 421 ods. 1 písm. b) Civilného sporového poriadku (ďalej len „CSP“). Ponúkla riešenie prvej dovolacej otázky, na ktorej podľa jej názoru bol založený rozsudok krajského súdu, a to tak, že na strane žalobcu nie je daná aktívna vecná legitímácia, pretože vlastníkom bytu je mesto Košice a žalobca mohol v konaní

vystupovať iba ako tzv. priamy zástupca mesta a žalobu podávať v jeho mene (nie v mene vlastnom). Riešenie druhej dovolacej otázky podľa názoru sťažovateľky malo viesť k výsledku, že ak v čase rozhodovania súdu o vypratání bytu bola zo strany žalovaných uhradená nielen dlžná istina, ale aj poplatky z omeškania vo výške 25 000 eur, bolo potrebné žalobu o vypratanie bytu zamietnuť pre rozpor s dobrými mravmi.

6. Najvyšší súd Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) napadnutým uznesením dovolanie sťažovateľky odmietol podľa § 447 písm. f) CSP. K prvej dovolacej otázke konštatoval, že určenie aktívnej vecnej legitímácie na základe vykonaného dokazovania je otázkou skutkovou a jej riešenie jednoznačne vychádza zo skutkových zistení zodpovedajúcich tomu-ktorému prípadu. K druhej dovolacej otázke najvyšší súd dôvodil, že ňou sťažovateľka žiada posúdiť, či konkrétna skutková okolnosť spadá pod pravidlo zákazu rozporu s dobrými mravmi. Takéto posúdenie by nevyhnutne smerovalo k vyhodnoteniu záveru na podklade konkrétnych skutkových okolností, ktorému z kolidujúcich práv (vlastnícke právo verzus nedotknuteľnosť obydlia) je potrebné dať prednosť. Zodpovedanie tejto otázky je primárne vecou dokazovania, teda otázkou skutkovou (obstarávania skutkových zistení potrebných pre formulovanie následných právnych záverov). Následne najvyšší súd odkázal na odôvodnenie krajského súdu k predmetnej otázke a dodal, že napadnutý rozsudok je racionálny, zrozumiteľný, bez vnútorných rozporov a podstatných logických nedostatkov. Tvrdenie sťažovateľky o potrebe vyhodnotenia rozsahu zaplateného poplatku z omeškania a stanovenia hranice predstavujúcej v tomto smere práve uvedenou sumou (25 000 eur) dôvod na zamietnutie žaloby nie je racionálnou právnou argumentáciou, ktorá by mohla odôvodniť nevyhnutnosť zaoberať sa požadovanou otázkou.

II.

Argumentácia sťažovateľky

7. Sťažovateľka v ústavnej sťažnosti vecne argumentuje v prospech záveru o nedostatku aktívnej vecnej legitímácie žalobcu v jej spore. Zo zmluvy o správe majetku mesta Košice vzniklo tzv. priame zastúpenie, pri ktorom je žalobca (ako zástupca) oprávnený v mene a na účet mesta podávať žaloby o vypratanie bytu. Uvedené zmluvné dojednanie ale neznamena, že zástupca môže žalobu podať vo vlastnom mene. Podľa sťažovateľky tu ide o obdobnú situáciu ako v prípade mandátnej zmluvy, ktorou vzniká takisto tzv. priame zastúpenie, keď mandatár koná v mene a na účet mandanta. Na strane advokáta, ktorý uzavrie s klientom mandátnu zmluvu o zastupovaní ohľadom podania žaloby o vypratanie bytu, ale nevznikne uzavretím mandátnej zmluvy aktívna vecná legitímácia na podanie takejto žaloby. Je bez akejkoľvek polemiky, že ak by žalobcom v konaní o vypratanie bytu bol advokát ako priamy zástupca klienta s poukazom na uzavretú mandátnu zmluvu, súd by žalobu zamietol, pretože na strane advokáta nie je daná aktívna vecná legitímácia, keďže vlastníkom bytu je klient, a nie advokát.

8. Nadväzne sťažovateľka kritizuje záver najvyššieho súdu o skutkovej povahe predmetnej otázky. Otázka aktívnej vecnej legitímácie je bez akejkoľvek pochybnosti otázkou právnou, na ktorej bolo založené rozhodnutie krajského súdu. V princípe sa sťažovateľka pýtala na to, či môže existovať aktívna vecná legitímácia na podanie žaloby o vypratanie bytu na strane žalobcu, ktorý nie je vlastníkom bytu, ak žalobca s vlastníkom bytu uzavrel zmluvu o výkone správy majetku. Z hľadiska základov teórie práva je aktívna vecná legitímácia stav vyplývajúci z hmotného práva. Posúdenie jej existencie je imanentnou súčasťou akéhokoľvek rozhodnutia súdu a má základ

vo výklade a posudzovaní hmotného práva. Preto ide o otázku právnu, a nie skutkovú. Sťažovateľka dodáva, že v dovolaní nespochybňovala správnosť skutkových zistení krajského súdu.

9. K názoru najvyššieho súdu o nespôsobilosti druhej dovolacej otázky sťažovateľka odkazuje na uznesenie ústavného súdu sp. zn. III. ÚS 295/2024 a vyslovuje názor, že jej dovolanie bolo prípustné, hoci právna otázka súvisí s právnou kategóriou, ktorej široká formulácia a široký aplikačný záber prakticky znemožňujú tvorbu právnych viet v podobe zovšeobecnených judikátov. To, že v prípade kategórie dobrých mravov je v princípe vylúčené stanoviť zovšeobecňujúce pravidlo, ešte neznamená, že najvyšší súd môže v súlade s platnou právnou úpravou dovolanie iba z tohto dôvodu odmietnuť. Aj napriek tomu, že by výsledkom právneho posúdenia nebola právna veta publikovateľná ako zovšeobecnený judikát, mal najvyšší súd posúdiť, či za nerozporovanej skutkovej situácie nemalo dôjsť k aplikácii inštitútu dobrých mravov.

10. Proti rozsudku krajského súdu sťažovateľka prednáša argumentáciu identickú v porovnaní s dôvodmi smerujúcimi proti uzneseniu najvyššieho súdu, a to v otázke aktívnej vecnej legitímácie žalobcu. Dopĺňa dôvody o rozpore výpovede s dobrými mravmi v tom zmysle, že pri rozhodovaní o žalobe o vypratanie bytu je potrebné porovnávať vlastnícke právo s právom na obydlie a ochranu súkromia. V sťažovateľkinej veci by vzhľadom na úhradu celého dlhu a veľmi vysokej čiastky na poplatkoch z omeškania mal prevážiť záujem na ochrane základného práva na obydlie a súkromie nad vlastníckym právom žalobcu. Vzhľadom na úhradu celej istiny a poplatkov z omeškania vo výške cca 25 000 eur je žalobca v pozícii, keď v konečnom dôsledku na omeškaní žalovaných s platbami za nájom „získal“ nemalé finančné prostriedky, a preto by ďalšia sankcia voči žalovaným v podobe vypratania bytu nemala požívať právnu ochranu pre rozpor s dobrými mravmi.

III.

Vyjadrenie krajského súdu najvyššieho súdu a replika sťažovateľky

III.1. Vyjadrenie krajského súdu:

11. Krajský súd sa vo svojom vyjadrení pridrža dôvodov uvedených v napadnutom rozsudku, keďže sťažnostná argumentácia sťažovateľky je totožná s dôvodmi odvolania podaného proti prvoinštančnému rozsudku, na ktoré podal náležité odpovede.

III.2. Vyjadrenie najvyššieho súdu:

12. Najvyšší súd vo svojom vyjadrení upozornil, že špecifikom dovolania ako mimoriadneho opravného prostriedku je, na rozdiel od iných procesných úkonov, že smeruje proti právoplatnému rozhodnutiu súdu. Pre medze posudzovania dovolacieho súdu sú preto striktné určujúce rozsah a obsah dovolania a napadnutého rozsudku, čoho sa najvyšší súd pri prejednávaní dovolania sťažovateľky držal, preto v celom rozsahu zotrváva na záveroch napadnutého uznesenia.

III.3 Vyjadrenie zúčastnenej osoby:

13. Zúčastnená osoba (žalobca) odkazuje na dodatok k zmluve o výkone správy majetku mesta Košice, ktorým došlo k zmene jej čl. VI tak, že správca je povinný samostatne vo vlastnom mene a na účet vlastníka uplatňovať a vymáhať pohľadávky z nezaplateného nájomného za užívanie bytov patriacich vlastníkovi, uplatňovať a vymáhať nároky na vypratanie bytov patriacich vlastníkovi, ako i uplatňovať a vymáhať ostatné nároky súvisiace so spravovaním majetku vlastníka

podľa tejto zmluvy v súdnych a exekučných konaniach. Zúčastnená osoba je presvedčená o súlade výpovede z nájmu danej sťažovateľke s dobrými mravmi. Podľa jej názoru sťažovateľka podala dovolanie len v úmysle oddialiť výkon exekučného titulu. Náhradné ubytovanie jej bolo zabezpečené v auguste 2022.

14. Druhá zúčastnená osoba (žalovaný 1) právo vyjadriť sa k ústavnej sťažnosti nevyužil.

III.4. Replika sťažovateľky:

15. Sťažovateľka zotrváva na svojej argumentácii. Upresňuje, že ústavná sťažnosť smeruje primárne proti uzneseniu najvyššieho súdu, a len pre prípad, že by ústavný súd dospel k záveru jej ústavnej udržateľnosti, bolo by nutné vecne preskúmať rozsudok krajského súdu, ktorého závery sú ústavnoprávne neobhájiteľné, pretože sú v rozpore s platným právom.

IV.

Posúdenie dôvodnosti ústavnej sťažnosti

16. V intenciách sťažovateľkinej repliky sa ústavný súd najprv zaoberal napadnutým uznesením najvyššieho súdu, keďže jeho prípadné zrušenie je spôsobilé otvoriť cestu opätovnému rozhodovaniu o dovolaní sťažovateľky, čo by malo za následok odmietnutie ústavnej sťažnosti v časti smerujúcej proti rozsudku krajského súdu.

IV.1 K napadnutému uzneseniu najvyššieho súdu:

17. Dovolanie sťažovateľky bolo procesne odmietnuté, pretože najvyšší súd dospel k záveru, že sťažovateľka nevymedzila dovolacie dôvody spôsobom uvedeným v § 431 až § 435 CSP. Najvyšší súd sa preto k meritornej dovolacej argumentácii nevyjadril, čo priamo súvisí s prístupom sťažovateľky k súdnej ochrane v zmysle čl. 46 ods. 1 ústavy i čl. 6 ods. 1 dohovoru.

18. Ústavný súd stabilne judikuje, že z hľadiska ústavného posúdenia rešpektuje právomoc najvyššieho súdu vymedzovať si prípustnosť dovolania a vychádza z toho, že v prvom rade je vecou najvyššieho súdu určovať si koncepciu interpretácie prípustnosti mimoriadnych opravných prostriedkov. Podmienkou však je, že predmetná koncepcia a jej uplatnenie v konkrétnom prípade nie sú nepriateľské z hľadiska ochrany základných práv a slobôd, teda interpretácia procesných noriem o prípustnosti dovolania a jej aplikácia nesmú byť svojvoľné ani formalistické, a teda musia rešpektovať právo na súdnu ochranu (II. ÚS 398/08, II. ÚS 65/2010).

19. Prvá sťažovateľkou prednesená otázka, na ktorej založila svoje dovolanie, sa zamerala na aktívnu vecnú legitimáciu žalobcu v civilnom sporovom konaní o vypratanie bytu, keďže žalobca je správcom bytov vo vlastníctve iného subjektu, a to mesta. Svoj záver, podľa ktorého povaha predmetnej otázky je skutková, najvyšší súd založil na odkaze na závery vyslovené krajským súdom (poukaz na konkrétne ustanovenia zmluvy uzavretej medzi žalobcom a mestom). K tomu najvyšší súd dodal, že určenie aktívnej vecnej legitimácie na základe vykonaného dokazovania je otázkou skutkovou a jej riešenie jednoznačne vychádza zo skutkových zistení zodpovedajúcich tomu-ktorému prípadu. Zodpovedanie predmetnej otázky je výsledkom vykonaného dokazovania v danom spore

20. Najvyšší súd celkom jednoznačne nevysvetlil, v čom spočíva previazanosť dovolacej argumentácie s dokazovaním v sťažovateľkinom spore spôsobujúca skutkovú povahu dovolacej

otázky. Z kontextu zodpovedajúcej časti odôvodnenia napadnutého uznesenia však vyplýva, že rozhodujúci skutkový aspekt najvyšší súd videl v ustanoveniach zmluvy o výkone správy, podľa ktorých (i) je správca oprávnený a povinný v mene a na účet vlastníka vyhotovovať a podpisovať žaloby o vypratanie bytov patriacich mestu a zastupovať ho vo všetkých konaniach súvisiacich s vypratáním a (ii) správca vykonáva správu samostatne, vo vlastnom mene.

21. Ústavný súd už judikoval, že ak sú dôvody dovolania podľa § 421 ods. 1 CSP koncipované tak, že dovolateľ nerozporuje ustálený skutkový stav ako výsledok dokazovania a následného hodnotenia dôkazov, ale kritizuje (ne)použitie právnej normy na zistený skutkový stav, ide o formuláciu právnej otázky. Dovolanie je potom prípustné aj napriek tomu, že právna otázka súvisí s právnou kategóriou, ktorej široká formulácia a široký aplikačný záber prakticky znemožňujú tvorbu právnych viet v podobe zovšeobecnených judikátov. Nemožno totiž zabúdať, že aj dovolanie podľa § 421 ods. 1 CSP slúži ochrane subjektívnych práv sporových strán a nejde len o nástroj zjednocovania rozhodovacej činnosti súdov. Odlišným prípadom je kritika (ne)použitia právnej normy, avšak na podklade spochybňovania skutkových záverov nižších súdov v podobe nevykonania navrhovaných dôkazov či nesprávneho vyhodnotenia vykonaných dôkazov ústiaceho do ustálenia skutkového stavu. Skutočnou podstatou nespokojnosti dovolateľa potom nie sú otázky právne, ale skutkové, ktoré prípustnosť dovolania podľa § 421 ods. 1 CSP nezakladajú, a preto nejde o odmietnutie spravodlivosti, ak dovolací súd na takto koncipované dovolanie nedá meritórne odpovede (III. ÚS 295/2024, ZNaU č. 18/2024).

22. Ústavný súd nespochybňuje, že zisťovanie obsahu zmluvy, ktorá má pre rozsúdenie sporu relevanciu, má skutkovú povahu a je výsledkom vykonania a následného hodnotenia dôkazov. Sťažovateľka však vo svojom dovolaní nijak nespochybňovala ani nerozporovala závery krajského súdu o obsahu zmluvy. Objektom jej kritiky bolo právne posúdenie zmluvných ustanovení, ktorých začlenenie v texte zmluvy, ako ani ich samotné znenie neboli v dovolaní nijako zospornené. Išlo teda o právne posúdenie, či obsah zmluvy (skutková stránka) zakladá aktívnu vecnú legitimáciu zmluvnej strany v konaní o vypratanie bytu (právna stránka). Aktívna vecná legitimácia predstavuje bez akýchkoľvek pochybností otázku právnú. Ide o späťnosť právneho posúdenia skutkovo ustáleného obsahu zmluvy z hľadiska toho, či na jej základe je alebo nie je zmluvná strana nositeľom subjektívneho práva nadväzne odôvodňujúceho jej procesné oprávnenie domáhať sa súdnej ochrany tohto práva.

23. Povahu dovolacej otázky nemožno odvodzovať len z odkazu na skutkový základ rozhodnutia napadnutého dovolaním. Každé rozhodnutie odvolacieho súdu má skutkový základ, bez ktorého by neexistoval objekt následného právneho posudzovania. Výlučne z toho ale nevyplýva, že dovolacia otázka bude skutková, pretože by potom bolo možné odmietnuť každé dovolanie s odvolaním sa na to, že napadnuté rozhodnutie odvolacieho súdu má konkrétny skutkový základ. Rozhodujúcim pre posúdenie dovolacej otázky je obsah dovolacej argumentácie, ktorou je dovolací súd viazaný (§ 440 CSP). Len z nej možno spoľahlivo vyvodiť, či dovolateľ rozporuje otázky skutkové alebo právne. Preto je tak dôležitým § 432 ods. 2 CSP vyžadujúci, aby dovolateľ uviedol právne posúdenie veci, ktoré pokladá za nesprávne, uviedol tiež, v čom spočíva nesprávnosť tohto právneho posúdenia v rozhodnutí odvolacieho súdu, a aby svoje dovolacie dôvody nezaložil len na odkaze na svoje podania pred nižšími súdmi (§ 433 CSP). Predmetnými ustanoveniami CSP vytvára na kvalifikovane právne zastúpeného dovolateľa tlak, aby dovolacie dôvody skoncipoval spôsobom, ktorý najvyššiemu súdu okrem iného umožní spoľahlivo vyhodnotiť, či skutočným

predmetom dovolacej kritiky je skutková alebo právna stránka právoplatne ukončeného civilného sporu.

24. Vo veci sťažovateľky niet pochyb, že v dovolaní, ktoré pripojila k ústavnej sťažnosti, kritizovala právny záver krajského súdu o nedostatku aktívnej vecnej legitimácie žalobcu. Skutočnosť, že sa tento právny záver opieral o konkrétne ustanovenia konkrétnej zmluvy, ktorá pred rozhodnutím tvorila predmet dokazovania, nemá za následok, že položená otázka má skutkovú povahu.

25. Z uvedených dôvodov je záver najvyššieho súdu o skutkovej povahe v poradí prvej sťažovateľkou položenej dovolacej otázky nesprávny.

26. K druhej dovolacej otázke najvyšší súd uviedol, že ňou sťažovateľka žiada podrobiť skúmaniu, či konkrétna skutková okolnosť spadá pod pravidlo zákazu rozporu s dobrými mravmi. Takéto požadované posúdenie by podľa najvyššieho súdu nevyhnutne smerovalo k vyhodnoteniu záveru na podklade konkrétnych skutkových okolností, ktorému právu z vyššie uvedených dať prednosť. Zodpovedanie tejto otázky je primárne vecou dokazovania, teda otázkou skutkovou (obstarávania skutkových zistení potrebných pre formulovanie následných právnych záverov), pri vyhodnocovaní toho, ktorému z uvádzaných práv dať v konkrétnej veci prednosť. Nespôsobilosť nastolenej otázky na zovšeobecnenie je tu potom preto, že vyhodnotenie pomeru prednosti práva na obydlie na úkor práva vlastníckeho v konkrétnom prípade, keďže závisí od posúdenia jedinečných skutkových okolností posudzovanej veci, neumožňuje povedať, že presne takto to bude v každej inej veci.

27. Ústavný súd sa nestotožňuje s názorom najvyššieho súdu, v zmysle ktorého nie je prípustnou dovolacia otázka nespôsobilá zovšeobecnenia. Ako už bolo zdôraznené (III. ÚS 295/2024), aj dovolanie podľa § 421 ods. 1 CSP slúži ochrane subjektívnych práv sporových strán a nejde len o nástroj zjednocovania rozhodovacej činnosti súdov. Nemožno odoprieť dovoláciu súdnu ochranu subjektívnemu právu dovolateľa len preto, že meritórne dovolacie rozhodnutie vzhľadom na špecifickosť skutkového stavu nebude dostatočným príspevkom k tvorbe ustálenej dovolacej judikatúry. Ústavný súd už vo veci sp. zn. III. ÚS 405/2021 vyhodnotil ako ústavne neudržateľnú požiadavku dovolacieho súdu, aby sa nesprávne právne posúdenie týkalo otázky, ktorá svojou povahou musí byť judikátorne stabilizovateľná, inak povedané, musí v sebe skrývať potenciál byť predmetom judikátorneho ustálenia. Bez opory v CSP sa tým vytvára nový dôvod neprípustnosti dovolania. Odmietnutie dovolania na základe takéhoto odôvodnenia vedie k porušeniu základného práva na súdnu ochranu, pretože dovolací súd nerešpektuje zákonné medze, v rámci ktorých sa dovolateľ súdneho prieskumu domáhal (čl. 51 ods. 1 ústavy).

28. Skutkové okolnosti preskúmané krajským súdom na účel posúdenia, či domáhanie sa svojich práv žalobcom (žaloba o vypratanie bytu) je alebo nie je výkonom práva v súlade s dobrými mravmi, spočívali v tom, že v čase výpovede (prelom rokov 2013 a 2014) sťažovateľka i žalovaný 1 mali dlhy na nájomnom (10 276,08 eur s príslušenstvom). Tie však postupne splácali a v čase rozhodovania okresného súdu i krajského súdu bol dlh na istine (nájomnom) spolu s poplatkami z omeškania (cca 25 000 eur) uhradený, nájomné uhrádzali pravidelne, žalovaný 1 bol nezamestnaný a mal zdravotné problémy, sťažovateľka bola zamestnaná ako pokladnička v obchodnom centre. Okresný súd a krajský súd nemali dôvod nevychádzať z popísaného faktického základu sporu, keďže ho nespochybňoval ani žalobca vo vyjadrení k odvolaniu sťažovateľky. V dovolaní na skutkových východiskách nič nezmenila ani sťažovateľka, nijako

ich nespochybnila a ani z napadnutého uznesenia najvyššieho súdu nevyplýva, že by žalobca vo vyjadrení k dovolaniu spochybnil skutkový základ, na ktorom sťažovateľka založila argumentáciu o výkone práva v rozpore s dobrými mravmi.

29. Názor najvyššieho súdu, podľa ktorého by sťažovateľkou v dovolaní navrhované posúdenie (rozpor s dobrými mravmi) nevyhnutne smerovalo k vyhodnoteniu záveru na podklade konkrétnych skutkových okolností, ktorému právu z vyššie uvedených dát prednosť, je správny, pretože právna kategória dobrých mravov predstavovala v okolnostiach sporu podústavného „sprostredkovateľa“ konfliktu vlastníckeho práva a práva na obydlie. Nesprávnym je však vyústenie uvedeného názoru najvyššieho súdu, podľa ktorého ide o otázku skutkovú. Ústavný súd už v odôvodnení tohto svojho nálezu uviedol, že každý spor má svoj skutkový základ, a preto jeho rozsúdenie vždy reflektuje právne posúdenie jedinečných skutkových okolností konkrétneho sporu. Ak potom strana sporu v argumentácii v dovolaní namieta nesprávny záver súdu o (ne)aplikovateľnosti kategórie zavedenej právnou reguláciou na konkrétny dokazovaním ustálený skutkový stav, nemožno len na základe toho prijať záver, že dovolateľ položil otázku skutkovej povahy. Taký záver dovolacieho súdu by bol opodstatnený len vtedy, ak by podstatou dovolacích dôvodov bolo spochybnenie skutkových zistení nižších súdov, na čo by následne nadväzovala aj argumentácia o nesprávnom právnom posúdení z dôvodu nedostatočne alebo nesprávne zisteného skutkového stavu. V sťažovateľkinom dovolaní však žiadne spochybnenie skutkových záverov krajského súdu (a okresného súdu) nie je prítomné. Len v dôsledku toho, že v dovolaní sťažovateľka opakuje a akcentuje jedinečný skutkový základ jej sporu, avšak bez toho, že by ho spochybňovala, nemožno dospieť k záveru o skutkovej povahe ňou položenej dovolacej otázky. Naopak, jej povaha je právna, pretože kritizuje záver o (ne)subsumovateľnosti ustálených skutkových okolností pod právnu kategóriu dobrých mravov.

30. Ústavný súd dospel k záveru, že najvyšší súd pri posúdení oboch dovolacích otázok dospel k nesprávnemu záveru o ich skutkovej povahe, v dôsledku čoho meritórne neposúdil dôvody sťažovateľkinho dovolania. Odoprel poskytnutie požadovanej súdnej ochrany v dôsledku nesprávneho uplatnenia procesných noriem CSP upravujúcich prípustnosť dovolania. Preto najvyšší súd napadnutým uznesením porušil základné právo sťažovateľky na súdnu ochranu zaručené čl. 46 ods. 1 ústavy i jej právo na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru (bod 1 výroku tohto nálezu).

31. Ústavný súd v súvislosti s návrhom sťažovateľky na zrušenie napadnutého uznesenia a vrátenie veci najvyššiemu súdu dospel k záveru, že pre dosiahnutie nápravy vo veci je nevyhnutné, aby tomuto návrhu v súlade s čl. 127 ods. 2 ústavy vyhovel (bod 2 výroku nálezu). Najvyšší súd je v ďalšom konaní podľa § 134 ods. 1 zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) viazaný právnym názorom ústavného súdu. Povinnosťou najvyššieho súdu po vrátení veci bude opätovne preskúmať rozsudok krajského súdu napadnutý dovolaním založeným na nesprávnom právnom posúdení veci. Pritom bude rešpektovať kritériá pre rozlíšenie povahy dovolacej otázky uvedené v tomto náleze. Ústavný súd však prízvukuje, že čiastočne vyhovie ústavnej sťažnosti a právny názor, na ktorom je založené, vykazujú relevanciu len vo vzťahu k prípustnosti dovolania sťažovateľky a nijako neodrážajú jeho meritórny postoj k dôvodnosti dovolania.

IV.2 K napadnutému rozsudku krajského soudu:

32. Z čl. 127 ods. 1 ústavy vyplývá, že systém ústavní ochrany základních práv a slobod je rozdelený medzi všeobecné soudy a ústavní soud, pričom právomoc všeobecných soudov je ústavou založená primárne („... ak o ochrane týchto práv a slobod nerozhoduje iný súd“) a právomoc ústavného súdu len subsidiárne. Z princípu subsidiarity vyplýva, že právomoc ústavného súdu poskytnúť ochranu základným právam a slobodám je daná iba vtedy, ak o ochrane týchto práv a slobod nerozhodujú všeobecné soudy. Ústavní soud pri uplatňovaní svojej právomoci vychádza zo zásady, že ústava ukladá všeobecným súdom chrániť nielen zákonnosť, ale aj ústavnosť. Právomoc ústavného súdu je preto subsidiárna a uplatní sa až vtedy, ak nie je daná právomoc všeobecných soudov (m. m. IV. ÚS 236/07).

33. V danom prípade bol proti napadnutému rozsudku krajského soudu podaný mimoriadny opravný prostriedok – dovolanie, ktorý zákon na ochranu základních práv poskytuje. O dovolaní bude po vrátení veci z ústavného soudu opätovne rozhodovať najvyšší soud. Preto v dôsledku bodu 3 výroku tohto nálezu dôjde k vytvoreniu potrebného procesného priestoru pre dovolací soud, aby opätovne preskúmal rozsudok krajského soudu z hľadiska správnosti právneho posúdenia veci sťažovateľky krajským súdom, čím dôjde aj k poskytnutiu súdnej ochrany základným právam sťažovateľky a jej právu zaručenému dohovorom. Právomoc najvyššieho soudu rozhodnúť o dovolaní proti napadnutému rozsudku krajského soudu vylučuje právomoc ústavného soudu.

34. Aj napriek tomu, že došlo k prijatiu ústavnej sťažnosti na ďalšie konanie, rozhodol ústavní soud v tejto časti o odmietnutí ústavnej sťažnosti. Uvedené vyplýva z dikcie § 56 ods. 2 úvodnej vety zákona o ústavnom súde, podľa ktorej je odmietnutie v rámci predbežného prerokovania len možnosťou. Zo znenia zákona o ústavnom súde implicitne vyplýva, že aj po prijatí veci na ďalšie konanie je možné návrh z procesných dôvodov odmietnuť, keďže prijatie veci na ďalšie konanie nezakladá prekážku rozhodnutej veci v časti splnenia procesných podmienok (III. ÚS 231/2020, III. ÚS 167/2021). Keďže ústavní soud po analýze veci vykonanej na základe vyjadrení účastníkov konania po prijatí návrhu sťažovateľky na ďalšie konanie zistil, že existuje dôvod podľa § 56 ods. 2 písm. a) zákona o ústavnom súde, ústavnú sťažnosť v časti smerujúcej proti napadnutému rozsudku krajského soudu odmietol pre nedostatok právomoci na jej prerokovanie (bod 3 výroku tohto nálezu).

V.

Trovy konania

35. Ústavní soud priznal sťažovateľke podľa § 73 ods. 3 zákona o ústavnom súde nárok na náhradu trov konania. Ako účelné považoval náklady na dva úkony právnej služby (príprava a prevzatie zastúpenia a podanie ústavnej sťažnosti). Tretí úkon právnej služby (stanovisko k vyjadreniu súdov) účelným z hľadiska nákladov nebol, pretože nepriniesol žiadne argumenty relevantné pre rozhodnutie vo veci samej.

36. Pri výpočte trov právneho zastúpenia sťažovateľky ústavní soud vychádzal z vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov [§ 1 ods. 3, § 11 ods. 3, § 13a ods. 1 písm. a) a c), § 16 ods. 3 a § 18 ods. 3]. Základná sadzba odmeny za úkon právnej služby uskutočnený v roku 2024 (príprava a prevzatie zastúpenia) je 343,25 eur a hodnota režijného

paušálu je 13,73 eur, kým za úkon právnej služby uskutočnený v roku 2025 (podanie ústavnej sťažnosti) predstavuje základná sadzba odmeny 371 eur a režijný paušál 14,84 eur. Právny zástupca sťažovateľky je platiteľom dane z pridanej hodnoty. Ústavný súd vychádzal z § 27 ods. 5 zákona č. 222/2004 Z. z. o dani z pridanej hodnoty v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o DPH“), v zmysle ktorého sa pri zmene sadzby dane použije pri každom vzniku daňovej povinnosti sadzba dane platná v deň vzniku daňovej povinnosti. Keďže daňová povinnosť vzniká podľa § 19 ods. 2 zákona o DPH dňom dodania služby, odmena za úkon právnej služby uskutočnený v roku 2024 sa zvyšuje o 20 % DPH a za úkon právnej služby uskutočnený v roku 2025 o 23 % DPH. Spolu tak náhrada trov právneho zastúpenia za dva úkony právnej služby predstavuje 902,96 eur.

37. Priznanú náhradu trov právneho zastúpenia je najvyšší súd povinný uhradiť na účet právneho zástupcu sťažovateľky (§ 62 zákona o ústavnom súde v spojení s § 263 CSP) označeného v záhlaví tohto nálezu v lehote dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu (bod 4 výroku nálezu).

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 26. marca 2025

Robert Šorl
predseda senátu